

Abstrakt

Předmětem diplomové práce je vznik, vývoj a analýza knihovny jihočeského rodáka, pražského měšťana a vlastence Jana Dobromila Arbeitera (1794–1870) v kontextu dobových kulturních, společenských a politických souvislostí. Pomocí archivních pramenů a doložených proveniencí bylo možné sledovat cestu knihovny od jejího zakladatele přes knihovní fond reálného gymnázia v Táboře a následně táborského archivu až do rukou současného správce, jímž je Husitské muzeum v Táboře.

Na základě studia jednotlivých exemplářů byla provedena analýza z hlediska jazykové struktury, země a místa tisku i jednotlivých tiskařů či nakladatelů reprezentovaných ve fondu. Jednoznačně dominují jazykově české knihy vydané v českých zemích, a to nejčastěji v Praze. Mezi tiskaři je nejsilněji zastoupena rodina Pospíšilů, působící především v Praze a Hradci Králové.

Hlavní částí práce je obsahový rozbor Arbeiterovy knihovny, který ukazuje na rozvrstvení oborů ve fondu. Zároveň představuje díla typická pro tehdejší tiskařskou produkci nebo naopak jednotlivé knihy výjimečné dobou vzniku, obsahem či formou (například ilustračním doprovodem). Mezi četnými obory dominují krásná literatura, divadelní hry a náboženství, z vědeckých oborů je nejčastěji zastoupena historie. Nejstarším z 1 220 svazků fondu je latinský tisk *Consilia montagnane Cum tabula* vydaný v Benátkách roku 1525.

Podrobné studium exemplářů odhalilo i proveniencie (supralibros, exlibris, provenienční přípisy nebo marginálie) jejich majitelů či uživatelů. Základním determinačním znakem knihovny je exlibris J. D. Arbeitera, k nejzajímavějším patří supralibros lékaře M. Röschena ve zmíněném benátském tisku nebo heraldické exlibris plaského opata E. Tytla.

Studium potvrdilo, že fond představuje cenný doklad knihovny českého vlastence doby vrcholícího národního obrození, vybrané svazky pak dávají nahlédnout do dějin knižní kultury nejen 19. století.